

Romeo a Julie – William Shakespeare (*1564 †1616)

<u>Téma a motiv:</u>	Nešťastný osud dvou milenců, kteří pochází ze znepřátelených rodů; láska, vdavky, nenávist, život, smrt, mír
<u>Časoprostor:</u>	Italská města Verona a později Mantova; zřejmě 2. pol. 16. století
<u>Kompoziční výstavba:</u>	chronologická, prolog + 5 dějství (I. EXPOZICE, II. KOLIZE, III. KRIZE, IV. PERIPETIE, V. KATASTROFA)
<u>Literární druh a žánr:</u>	druh – drama, žánr – tragédie
<u>Vypravěč:</u>	vypravěč se neúčastní (er-forma)
<u>Postavy:</u>	Julie - dcera Kapuletova, 14 let; věrná, hluboce zamilovaná do Romea, tvrdohlavá, obětavá a krásná; nenechala se donutit ke svatbě s Parisem; pro lásku zemřela Romeo - syn Monteka; hluboce zamilován do Julie, ochoten vzdát se pro lásku všeho; hrdý, čestný, citlivý, romantický Montek, Kapulet – hlavy dvou znepřátelených rodů, hrdí Tybalt - bratranec Julie; bojovný, útočný, provokativní Merkucio - Romeův přítel; bojovný, agresivní Benvolio - přítel Romeův; rozumný, mírný, čestný, spravedlivý Otec Vavřinec – moudrý, vzdělaný, ochotný pomoci, čestný; starý kněz, který přál lásce Romea a Julie chůva – nerozumná, spolehlivá, důvěryhodná; milovala a pomáhala Julii; spojnice mezi Julií a Romeem Paris - nápadník Julie; vytrvalý, upřímný
<u>Vyprávěcí způsoby:</u>	Hra - založena na dialogích, objevuje se i monolog (<i>Romeo, ach, Romeo...</i>) scénické poznámky
<u>Typy promluv:</u>	monology, dialogy, repliky
<u>Veršová výstavba:</u>	Blankvers → pětistopý, nerýmovaný verš, není řazený do strof
<u>Jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku:</u>	převažuje spisovný jazyk ; často zastaralé tvary, hodně archaismů (<i>zašveholil</i>) a básnických výrazů (<i>ni</i>), klasické divadelní repliky, vyšší třída hovoří ve „vznešenějších“ verších hovorový jazyk - chůva
<u>Tropy a figury a jejich funkce ve výňatku:</u>	metafora – <i>Popadni už jednou ten svůj kord za uši!</i> hyperbola – „ <i>Na křídlech lásky přeletěl jsem zed'.</i> “ personifikace – <i>Svleč to jméno, Štěstí se na tě hrne, Spící slunce</i> řečnické otázky – „ <i>Či odpovím?</i> “ apostrofy – „ <i>Vítej, drahá dýko!</i> “ eufemismy – ztepilá nožka antiteze – „ <i>Tak pozdě máme, že už je skoro brzy</i> “ -> protichůdné motivy

Kontext autorovy tvorby:

- tragickou tvorbu začal tvořit po smrti svého syna
- tvořil v období Alžbětinského drama – vrchol dramatu
- představitel renesance, žil na přelomu 16. a 17. století

Literární / obecně kulturní kontext:

- významný anglický dramatik na přelomu 16. a 17. století
- napsal 37 her (většina přeložena Josefem Václavem Sládkem)
- **narodil se ve Stratfordu nad Avonou**
- maminka statkářka a otec radní a rukavičkář, byl třetí z 8 dětí
- studoval na gymnázium, brzy se oženil (18 let) s ženou o osm let starší Emie Hetvejová
- měli spolu dceru a dvojčata Judit a Hammeta – umřel ve svých 11 letech – ovlivnilo tvorbu
- hrál v londýnských divadlech, poté začal upravovat hry až nakonec začal tvořit vlastní
- spoustu autorů vydávalo díla pod jeho jménem (epigon)
- zemřel v roce 1616

Dílo: 1. období (veselohry a historické hry)

Komedie – Zkročení zlé ženy, Mnoho povyku pro nic, Sen noci svatojánské, Kupec Benátský

Historické – Julius Ceasar, Jindřich 4., 5., 6., Richard 2., 3.

Romantická tragédie – Romeo a Julie (tímto dílem končí 1. období)

2. období (zklamání, pesimistické hry)

Tragédie – Hamlet, Othello, Macbeth, Král Lear

3. období (tragikomedie s pohádkovými náměty)

Zimní pohádka, Sonety

RENESEANCE

- 13. stol. Itálie velká města (Benátky, Florencie), 14. – 16. stol. zbytek Evropy
- astronomické a geografické objevy, knihtisk – inkunabule do roku 1500
- zájem od boha k člověku
- inspirace antickou, snaha o reformaci církve, důraz na rozumové vnímání
- **HUMANISMUS** – zabývá se myšlenkami renesance, antropocentrismus, *Humanus* = lidský, člověk má právo na svobodné myšlení, je za sebe zodpovědný

Anglie: **Geoffrey Chaucer** (Canteburské povídky), **Ben Jonson** a **Tomas Kyd** (Shakespearovi následovatelé)

Itálie: **Dante Alighieri** (Božská komedie), Francesco Petrarca (Sonety Lauře), Giovanni Boccaccio (Dekameron – rámcový příběh), Ludvico Ariosto (Zuřivý Roland)

Francie: **Francois Villon** (Odkaz – Malý testament, Závěť – Velký testament), Michel de Montaigne (Eseje), Pierre de Ronsard (Lásky), Francois Rabelais (Gargantua a Pantahruel)

Nizozemsko: Erasmus Rotterdamský (Chvála bláznovství)

Španělsko: (rytířský x pikareskní román) Lope de Vega (Fuente Ovejuna – Ovčí pramen) Miguel de Cervantes Saavedra (Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha), Tirso de Molina

U nás: vznikaly spíše evropské překlady, český humanismus, proplétání rysů s gotikou

latinsky psané (Jan z Rabštejna, Jan Skála z Doubravky, Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic)

česky psané (Viktorin Kornel ze Všehrd – Předmluva, Václav Hájek z Libočan – Kronika česká)
vědecká literatura (Jan Jessenius, Tadeáš Hájek z Hájků)

Sonet – lyrická poezie o 14 verších (4, 4, 3, 3)

Villonská/francouzská balada – 4 strofy (3 z nich o 7–12 verších, poslední poloviční, na konci každé refrén)

Rámcový příběh – příběh s více příběhy

Obsah:

Ve Veroně žijí dva rody - Montekové a Kapuleti - kteří mezi sebou neustále bojují a hádají se. Syn Monteka Romeo je nešťastně poblouzněn jistou Rosalinou, která ho však odmítá. Benvolio, synovec Montekův a Romeův přítel ho přesvědčí, aby se v maskách vydali na hostinu Kapuletů. Tam Romeo potkává mladičkou dceru Kapuleta Julii a ihned na Rosalinu zapomíná. I Julie najde v Romeovi zalíbení.

Sejdou se v noci a slíbí si sňatek, a protože ví, že by jim to rodiče neschválili, druhý den je tajně oddá bratr Vavřinec. Nepřátelství mezi rody vyvolá další spor, kdy synovec paní Kapuletové Tybalt chce s Romeem bojovat, avšak do sváru se připleťte horlivý příbuzný vévody Merkucio a začne s Tybaltem šermovat. Romeo ve snaze spor ukončit vloží mezi ně ruku, ale zákeřný Tybalt pod ní Merkucia smrtelně zraní.

Romeo se naštve a rozhodne se přítele pomstít. Bojuje s Kapuletem a následně ho také zabije. Pak uteče do kláštera, aby unikl trestu. Benvolio vysvětlí příčinu dvou smrtí a vévoda rozhodne o Romeově trestu: vyhnání z Verony. Když se to Julie a Romeo dozví, je to pro ně horší než smrt.

Oba by si klidně sáhli na život, ale bratr Vavřinec Romea přesvědčí, aby se vydal do Mantovy a tam počkal, než se situace uklidní. Zatímco je tedy její manžel v Mantově, Julie je nucena, aby se provdala za vévodova příbuzného šlechtice Parise. Ona si ho vzít odmítá, raději by zemřela, a tak Vavřinec vymyslí plán, jak vše obejít: věnuje jí lahvičku s jedem, kterou když vypije, na 42 hodin se jí zastaví oběh i dech a bude vypadat, jako by zemřela. Potom se prý probudí v hrobce, bude na ní čekat Romeo, informovaný dopisem, a spolu utečou. Julie tedy lahvičku vypije, příbuzní ji oplakávají a přenesou ji do rodinné hrobky.

Romeo o její smrti obeznámí jeho sluha Baltazar, který o jejím skutečném stavu nemá ani tušení. Romeo si od chudého lékárníka koupí silný jed a vydává se do Verony. Neví, že Julie je naživu, protože Vavřincův posel nešťastnou náhodou nesměl do Mantovy vyrazit. Když se o neúspěchu Vavřinec dozvídá, vydává se sám do hrobky, aby zabránil případnému neštěstí. Romeo je tam však dříve, potkává v hrobce Parise, který přišel, aby Julii na hrob položil květiny. Oba tasí a bojují. Romeo vyhrává a Parise zabije.

Pak - bez Julie už ho život netěší - vypije jed a padne na ni. Přichází Vavřinec, Julie se probouzí a nachází mrtvého Romea. Hluk boje Romea s Parisem přivolal stráž, Vavřinec chce proto rychle zmizet i s Julií. Avšak ta odmítá a propíchne se Romeovou dýkou. Do hrobky vejdou Montek a Kapulet a až teď nejvyšší oběť jejich dětí jejich rody konečně usmířila.